Qajeelfamoota Buâ€™uuraa Asmaaâ€™a wa Sifaata-Kutaa 6

Description

Bismillah
Alhamdulillah Rabbil aalamiin. Qajeelfama buâ€™uura maqaalee fi sifaata Rabbii subhaanahu wa taâ€™aalaa osoo ilaallu kunoo amma xumura irra geenya. Kana yommuu jennu qajeefalmoota buâ€™uuraa hunda xumurre jechuu keenya miti. Qajelfamoota hunda asitti tarreessuun dubbistoota gariitti ulfaachu dandaâ€™a. Kanaafu, kanneen ijoo taâ€™an fudhachuun kan hafan ammaaf ni dhiisna.

Qajeelfama Buâ€™uuraa 10ffaa: Al-Ilhaadu fii asmaaâ€™illahi (Maqaalee Rabbii keessatti jallinna)
Jalqaba ilhaada jechuun maal jechuudhaa?
Jechi ilhaad jedhu xumura alhada jedhu irraa kan fudhatameedha. Alhada jechuun maquu jechuudha. Jecha kanarraa jechi â€œLahdiâ€• ni horsifame. Lahdi qabrii maal akka taâ€™e ni beeknaa miti ree? Yoo beeku baannes, lahdi jechuun jidduu qabrii irraa gara cinaatti maqsun kan qotamee fi reeffi keessa kaaâ€™amuudha. Ergasii lahditti xaawlaa ykn dhagaa ykn bolookeetti gochuun biyyeen qabritti ni rarama. Lahdin qabri, â€œLahdiâ€• kan jedhameef jidduu qabriiti gara cinaatti waan dabuufi. Kanaafu, ilhaada jechuun karaa qajeelaa irraa jallachuu ykn maquudha.

Maqaalee Rabbii keessatti jallachuu (ilhaad) jechuun haqa mirkanaaâ€™e irraa maqaaleen, haqiiqaa fi hiika isaanitiin jallachuudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا۟ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ
أَسْمَٰٓئِهِۦ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾

â€œ**Rabbiif maqaalee gaggaaritu jira, kanaafu isaaniin Isa kadhaa. Warra maqaalee Isaa jallisaniis dhiisaa. Waan dalagaa turaniif fuunduratti jazaa ni argatu.**â€• Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:180

Imaamu ibn Al-Qayyim (rahimahullahu) â€œMaqaalee Rabbii keessatti jallinna (ilhaada) raawwachuun gosoota qabaâ€• jedha[1]. Gosoota kanniin ni tarreessa:

1ffaa- Sanamni ittiin waamamu- Sanama jechuun muka ykn dhagaa bocame gabbaramuudha ykn waaqefatamuudha. Mushrikoonni sanama isaanii kanaaf maqaa adda addaa baasuf. Maqaalee isaan moggaasaniif keessaa tokko maqaa Rabbiitin moggaasudha. Kuni ilhaada (jallinna). Fakkeenyaaf, Mushrikoonni maqaa â€œIlaahâ€• jedhu irraa baasun â€œLaatâ€• jechuun sanama isaanii moggaasan. Ammas sanama biraa maqaa Rabbii â€œAl-Aziizâ€• irraa baasun â€œUzzaaâ€• jechuun moggaasan.

Akkasumas, sanama harkan bocan guutu â€œIlaahâ€• jedhanii moggaasun ilhaada. Sababni isaas, maqaa Rabbii gara sanama isaanii jallisan.

2ffaa- Guddinna Rabbiitiin wanta hin malleen Isa waamu ykn moggaasu. Fakkeenyaf, Kiristaanonni â€œAbâ€• jechuun moggaasu. Warroonni falaasfaas â€œSababa waa hojjatuâ€• jechuun waamu fi kan kana fakkaatan ilhaada (jallinna).

3ffaaâ€" Hanqinna Inni irraa qulqullaaâ€™en Isa ibsu. Fakkeenyaf, Yahuudonni namoota hundarra khabiisa taâ€™an akkana jechuun Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa hanqinnaan ibsu: Inni hiyyeessa, uumamtoota Isaa erga uume booda boqonnaa fudhate, Harki Rabbii maramaadha (kana jechuun Inni tola hin kennu) fi kan biroo ilhaada (jallinna) guddaadha.

4ffaa-Maqaalee Isaa hiikan ala gochuu fi haqiiqaa isaanii fudhachuu diduu. Kana jechuun maqaaleen Isaa hiika fi haqiiqa wayitu akka hin qabne godhanii yaadudha. Fakkeenyaf, gareen Jahmiyyah jedhamtu akkana jetti: â€œMaqaaleen Isaa jecha qofa. Sifaataa fi hiika of keessaa hin qaban.â€• Maqaalee â€œDhagahaa, Argaa, Jiraataa, Rahiim, Dubbataa, fedhaaâ€• jedhan Rabbif ni godhu. Garuu ni jedhu, â€œInni jireenya, dhageetti, argituu, dubbii fi fedhii hin qabuâ€•. Dhugumatti,kuni shariâ€™aan, sammuun, uumamaani fi lugaanis ilhaada (jallinna) hundarra caaledha. Warri kuni mushrikootaan wal gitu. Mushrikoonni maqaa Rabbii sanama isaanitiif kennaan. Warri Jahmiyyah kuni immoo sifaata Isaa guutuu dhabamsiisan. Gareen lamaanu warra maqaalee Rabbii keessatti ilhaada raawwataniidha.

Xiqqaatus guddatus, namni kamiyyuu wanta Rabbiin ittiin of ibse yookiin Ergamaan Isaa ittiin Isa ibse fudhachuu didee fi kijibsiise, kana keessatti ilhaada (jallinna) raawwatee jira.

5ffaa-Sifaata Rabbii sifaata (amaloota) umamtootatin wal fakkeessu- Amaloota Rabbiin ittiin of ibseen amaloota uumamtootatiin wal fakkeessun ilhaada. Ilhaadni kuni ilhaada warra sifaata Rabbii hin fudhanneen (muâ€™axxilaan) wal gita. Muâ€™axxilaan sifaata Isaa guutuu yommuu dhabamsiisan, warroonni kunniin immoo sifaata Isaa sifaata uumamtootaan wal fakkeessan. Karaan isaanii gargar haa taâ€™uu malee ilhaadni tokko isaan taasisa. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala hordoftoota Ergamaa Isaa fi dhaaltota Sunnah isaa kanniin hundarraa isaan qulqulleesse. Wanta Inni ittiin Of ibseen ykn Ergamaan Isaa ittiin Isa ibseen malee Isa hin ibsan. Sifaata Isaa guutuu taâ€™an fudhachuu hin didan. Akkasumas, sifaata uumamtoota Isaatiin wal hin fakkeessan. Jechaa fi hiikanis gara biraatti hin jallatan. Kana irra, maqaalee fi sifaata Isaaf ni mirkaneessan, uumamtootan wal fakkeessu ni dhabamsiisan. Kanaafu, mirkaneessun isaanii fakkeessu irraa kan qulqullaaâ€™e fi qulqulleessunis taâ€™axiila irraa kan qulqullaaâ€™edha.

(Kana jechuun sifaata Rabbii osoo wayittu hin fakkeessin ni mirkaneessu (itti amanu). Ammas, sifaata guutuu taâ€™an osoo hin dhabamsiisin hanqinna irraa Isa qulqulleessu. â€œAlhamdulillah (Faarun hundi kan Rabbiiti)â€• yommuu jennu sifaata guutuu Isaa mirkaneessa jirra. Sababni isaas, Rabbiin amaloota (sifaata) guutuu faarfaman waan qabuuf faaruun hundi kan Isaati. Wanti tokko kan faarfamuuf amala faarfamu yoo qabaatee miti ree? Ammas, â€œSubhaanallah (Rabbiin Qulqullaaâ€™e)â€• yommuu jennu wanta Isaaf hin malle irraa Isa qulqulleessina. Allahu Akbar (Rabbiin hundarra guddaadha). Dhugumatti yoo itti xinxalline, jechoonni kunniin hiika guddaa qabu.)

Tuqaalee ijoo dabalataa akka gaafitti dhiyaatan: [2]
Gaafi 1ffaa: Karaa sirrii itti dhabamsiisan yookiin qulqulleessan tarreessi.
Deebii: Karaan sirriin wanta Rabbiif hin malle itti dhabamsiisan (nafiyy godhan) sadii:

1ffaa- Wanta Rabbiin ifaan ifatti ofirraa dhabamsiise. Kuni keeyyata Qurâ€™aana ykn hadiisa keessatti dhufeedha. Akka fakkeenyaatti Qurâ€™aana irraa:

﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝٣ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ۝٤﴾

â€œ**[Rabbiin] hin dhalle hin dhalannes. Qixxaatan (fakkaatan) tokkollee Isaaf hin jiru.**â€• Suuratu Al-Ikhlaas 112:3-4

2ffaaâ€“ Hanqinna hunda Rabbiin irraa dhabamsiisu. Kan akka jaamaa, duudaa, beelaâ€™u fi kan biroo hundi amaloota hanquu Rabbiif hin malleedha. Hanqina kana dhabamsiisuun karaa lamaan taâ€™a:

1. Sifaata guutuu Rabbiin ittiin of ibsee wanti faallessu hundi hanqinna waan taâ€™aniif Rabbiin irraa dhabamsiisu barbaachisa. Yoo Inni akkana jedhe, â€œ**Inni Dhagahaa, Argaadha**â€• (Ash-Shuura 42:11), faallaan dhagahuu fi arguu hanqinna-kana jechuun duudaa fi jaamadha. Kanaafu, sifaata guutuu Isaa wanti faallessu hundi hanqinna waan taâ€™ef Rabbiif hin malu. Ilma qabaachun durummaa fi tokkichummaa Isaa waan faallessuuf ilma qabaachun Isaaf hin malu. Duuti, rafuun, muguun Jireenya guutuu waan faalleesaniif duuti, rafuu fi muguun Isaaf hin malan.
2. Yoo Inni hanqinna ofirraa dhabamsiise, wanti hanqinna kanaaf barbaachisu hundi Isaaf hin malu. Fakkeenyaf, Inni niiti fi ilma qabaachu irraa qulqulluudha. Namni niiti kan barbaaduf fedhiin lubbuu (shahwaan) isa keessa waan jiruufi. Kanaafu, Rabbiin akkuma niiti fi ilma qabaachu irraa qulqulluu taâ€™e, shahwaa irraayis qulqulluudha. Namni dadhabaa waan taâ€™eef nyaata fi dhugaati ni barbaada. Rabbiin subhaanahu Dandeetti fi Humni Isaa guutuu waan taâ€™eef dadhabbii irraa qulqulluudha. Kanaafu, nyaata fi dhugaatitti hin hajamu.

3ffaaâ€“ Uumamtootaan wal fakkeessu dhabamsiisu- kana jechuun sifaanni Isaa sifaata uumamtootatin kan wal hin fakkaanne taâ€™uu beeku fi amanuu. Sifaanni guutuun Isaa hundi homaanu wal hin fakkaatan. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa waan hundaa ni dhagaya, ni arga, ni beeka, waan fedhe ni hojjata, waan hundaa irratti dandaâ€™aadha. Garuu dhageettin, argituun, beekumsi, hojii fi dandeettin Isaa dhageetti, argituu, beekumsa, hojii fi dandeetti uumamtootatin wal hin fakkaatan.

Gaafi 2ffaa- Rabbiif fakkaatan akka hin jirree ragaalee shariâ€™aa fi sammuu dhiyeessuu dandeessaa? [3]
Deebii: Shariâ€™aa irraa jecha Rabbii oltaâ€™aa:
â€œ**Wanti Isa fakkaatu tokkollee hin jiru. Inni Dhagahaa, Argaadha.**â€• Suuratu Ash-Shuura 42:11
â€œ**Rabbiif fakkeenya hin godhinaa.â€•** (Suuratu An-Nahl 16:74)
Kana jechuun Isaaf dorgomaa fi fakkaataa hin godhinaa.

Ragaalee sammuu irraa immoo: Osoo Khaaliqaa fi makhluuqni wal fakkaatan jenne, silaa wanti Isaaf taâ€™uu makhluuqafis ni taâ€™a. Garuu kuni baaxila (soba). Sababni isaas, Khaaliqni yeroo hundaa

turaa taâ€™ee fi Of Dandaâ€™e, makhluuqaan wal fakkaata osoo jennee, baduu fi wayitti hajamuun Isaaf ni taâ€™a jechuudha. Uumamtoonni yeroo murtaaâ€™af erga jiraatanii booda ni baduu ykn ni duâ€™u. Khaaliqni garuu gonkumaa hin duâ€™u ykn hin badu. Uumamtoonni wayitti ni hajamu. Khaaliqni immoo Of Dandaâ€™aa waan taâ€™eef homattu hin hajamu. Kanaafu, Inni homaanu wal hin fakkaatu.

Guduunfaa
Ilhaada jechuun maquu ykn jallachuudha. Maqaalee Rabbii keessatti ilhaada (jallinna) rawwaachuun gosoota qaba:
1-Sanama (taabota) maqaalee Rabbiitiin waamu.
2- Guddinna Rabbiitiin wanta hin malleen Isa waamu
3- Hanqinna Inni irraa qulqullaaâ€™en Isa ibsu.
4- Maqaalee Isaa hiikan ala gochuu fi haqiiqaa isaanii fudhachuu diduu.
5-Sifaata Rabbii sifaata (amaloota) umamtootatin wal fakkeessu
Kuni hundi ilhaada (jallinna) dhoowwameedha.

Wa akhiru daawâ€™anaa anilhamdulillahi Rabbiil aalamiin.

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ إِصْرًا كَمَا
حَمَلْتَهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦ ۖ وَٱعْفُ
عَنَّا وَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَآ ۚ أَنتَ مَوْلَىٰنَا فَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

â€œ**Gooftaa keenya yoo daganne yookiin dogongorre nu hin qabin. Gooftaa keenya! Baâ€™aa guddaa akka warra nuun duraa irratti baachifte nurratti hin baachisin. Gooftaa keenya wanta dandeettiin keenya [baadhachuu] hin dandeenye nutti hin baachisin. Irras nuuf darbi, nuuf araaramis. Rahmata nuuf godhi. Ati Gargaaraa keenya. Ummata kaafiroota irrattis nu tumsi (gargaari).**â€• Suuratu al-Baqarah 2:286

Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‘Ù‡Ù•Ù ÙŽÙ‘ Ø±ÙŽØ¨ÙŽÙ‘ Ø¬Ù•Ø¨Ù’Ø±Ù•ÙŠÙ„ÙŽ ÙˆÙŽÙ Ù• ÙŠÙƒÙŽØ§Ø¦Ù•ÙŠÙ„ÙŽ ÙˆÙŽØ¥Ù•Ø³Ù’Ø±ÙŽØ§Ù•Ù•ÙŠÙ„ÙŽ Ù•ÙŽØ§Ø·Ù• Ø±ÙŽ Ø§Ù„Ø³ÙŽÙ‘Ù ÙŽÙˆÙŽØ§ØªÙ• ÙˆÙŽØ§Ù„Ø£ÙŽØ±Ù’Ø¶Ù• Ø¹ÙŽØ§Ù„Ù•Ù ÙŽ Ø§Ù„Ù’ØºÙŽÙŠÙ’Ø¨Ù• ÙˆÙŽØ§Ù„Ø´ÙŽÙ‘Ù‡ÙŽØ§Ø¯ÙŽØ©Ù• Ø£ÙŽÙ†Ù’ØªÙŽ ØªÙŽØÙ’ÙƒÙ•Ù Ù• Ø¨ÙŽÙŠÙ’Ù†ÙŽ Ø¹Ù•Ø¨ÙŽØ§Ø¯Ù•ÙƒÙŽ Ù•Ù•ÙŠÙ ÙŽØ§ ÙƒÙŽØ§Ù†Ù•ÙˆØ§ Ù•Ù•ÙŠÙ‡Ù• ÙŠÙŽØ®Ù’ØªÙŽÙ„Ù•Ù•Ù•ÙˆÙ†ÙŽ Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‘Ù‡Ù•Ù ÙŽÙ‘

Ø§Ù‡Ù’Ø¯Ù•Ù†Ù•ÙŠ Ù„Ù•Ù ÙŽØ§ Ø§Ø®Ù’ØªÙ•Ù„Ù•Ù•ÙŽ Ù•Ù•ÙŠÙ‡Ù• Ù Ù• Ù†ÙŽ Ø§Ù„Ù’ØÙŽÙ‚Ù•Ù‘ Ø¥Ù•Ù†ÙŽÙ‘ÙƒÙŽ ØªÙŽÙ‡Ù’Ø¯Ù•ÙŠ Ù ÙŽÙ†Ù’ ØªÙŽØ´ÙŽØ§Ø¡Ù• Ø¥Ù•Ù„ÙŽÙ‰ ØµÙ•Ø±ÙŽØ§Ø·Ù• Ù Ù•Ø³Ù’ØªÙŽÙ‚Ù• ÙŠÙ Ù•

â€œ**Yaa Rabbii! Gooftaa Jibriil, Mikaaâ€™iili fi Israafiil, Uumaa samiwwanii fi dachii, Beekaa wanta hin mulâ€™anne fi mulâ€™atu [taate]; wanta isaan keessatti wal dhabaa turan ilaalchise gabroota Kee jidduutti Ati ni murteessita. Yaa Rabbii! Wanta isaan irratti wal-dhaban irraa gara haqaa na qajeelchi. Dhugumatti, Ati nama feete gara daandii sirriitti qajeelchita.â€•** Sunan Nisaaâ€™i 1625, Sahiih Muslim 770

Kitaabban Wabii
[1] Faaâ€™idatul jaliilatu fiil qawaaâ€™idil asmaaâ€™il husnaaâ€“ fuula 47-50
[2] Sharihu Risaalat Tadmuriyyah-fuula 326
[3] Madda olii 333

Date Created
July 25, 2019
Author
admin